

І. Повідок еніталамуса: розчарування

З усіх суцільних історичних фактів цей у мене найулюбленіший: для своєї весільної церемонії докторка Марія Склодовська-Кюрі обрала одяг, у якому працювала в лабораторії.

Та й сама історія, на правду, дуже класна: із П'єром Кюрі вона познайомилася завдяки другові-науковцю. Вони зніяковіло зізналися, що читали статті одне одного, і фліртували біля склянок, повних урану в рідинному стані, а потім (не минуло й року) П'єр попросив її руки. Утім Марія планувала залишатись у Франції тільки на час навчання, тож відхилила пропозицію й повернулася до Польщі.

Звучить тромбон.

В історію входить Краківський університет, лиходій і ненавмисний купідон цієї історії, і відмовляє Марії в посаді через її статтю (дуже шляхетно, КУ). Знаю, вчинок огидний, але в нього виявився чудовий побічний ефект — Марія повернулася в люблячі й поки-що-не-радіоактивні обійми П'єра. У 1895 році ці неймовірні ботаніки одружились, і Марія, яка на той час майже нічого не заробляла, придбала собі весільну сукню, достатньо

зручну для щоденної роботи в лабораторії. Насамперед моя дівчинка була прагматична.

Ця історія логічно втрачає більшу частину своєї крутості, якщо переміститися десь на десяток років у часі, в момент, коли П'єр потрапить під кінний екіпаж, залишивши Марію одну з двома дочками. І 1906 року розкривається справжня мораль: не варто вірити, що близькі люди залишатимуться з вами назавжди. Так чи інакше, але вони всі зникнуть. Може, одного дощового ранку вони посковзнуться на вулиці Дофіна й чиясь голова потрапить під колесо кінного екіпажа. Може, викрадені прибульцями, вони розчиняться в безмежності космосу. Або за шість місяців до весілля займуться сексом із вашою найкращою подругою, змусивши вас скасувати шлюбну церемонію і за умовами застави втратити чималу купу грошей.

Отож межа тут — тільки небо.

Хтось навіть може сказати, що Краківський університет — це другорядний лиходій. Зрозумійте мене правильно: мені подобається уявляти, як докторка Кюрі, одягнена у свою весільно-лабораторну сукню, розмахуючи двома Нобелівськими медалями, повертається туди в стилі фільму «Красуня», промовляє: «Велика помилка. Велика. *Величезна*». Але справжній лиходій, через якого Марія плакала і вночі годинами втуплялась у стелю, — це втрата. Туга. Закономірна швидкоплинність людських стосунків. Кохання — ось істинний лиходій: нестабільний ізотоп із характерним для нього неперервним спонтанним радіоактивним розпадом.

І він назавжди залишатиметься непокараним.

А знаєте, на що справді можна покластися? Що всі ті роки залишалося разом із докторкою Кюрі? Її допитливість. Її відкриття. Її досягнення.

Наука. *Наука* як вона є.

Саме тому, коли NASA¹ надсилає сповіщення, що мене — мене! *Бі Кенігсвассер!*² — обрано провідним дослідником «Миготіння», одного з найпрестижніших проєктів у галузі нейроінженерії, я не втримуюсь і пищу. Голосно й радісно, у своєму крихітному, без жодного віконечка, кабінеті на території Національного інституту охорони здоров'я³ у Бетесді. Я пищу, уявляючи, як розроблятиму дивовижну технологію підвищення продуктивності, і не для когось, а для астронавтів NASA, аж раптом згадую про тонкі, наче туалетний папір, стіни і той випадок, коли мій сусід ліворуч написав на мене офіційну скаргу, бо я без навушників слухала альтернативний жіночий рок 90-х. Тому я кусаю себе за тильний бік долоні й, поки всередині мене пульсує ейфорія, тихенько (як це взагалі можливо) кілька разів підстрибую на місці.

Мабуть, саме так почувалася докторка Кюрі, коли наприкінці 1891 року їй зрештою дозволили вступити до Паризького університету: наче світ наукових (бажано нерадіоактивних) відкриттів нарешті опинився на відстані одного кроку. Безумовно, це найважливіший день і привід для *феноменального* святкування протягом вихідних. Головні моменти якого:

- Я розповідаю цю новину трьом своїм найулюбленішим колегам, ми прямуємо до нашого звичного бару, де

¹ *National Aeronautics and Space Administration* (NASA) — Національна адміністрація з аеронавтики і дослідження космічного простору — незалежна агенція уряду США, відповідальна за цивільну космічну програму, дослідження в галузі аеронавтики та космічних досліджень. — *Тут і далі прим. пер.*

² Прізвище головної героїні *Königswasser* перекладається з німецької як «королівська / княжа вода» — суміш концентрованих кислот (хлоридної і нітратної), що розчиняє більшість металів.

³ *National Institutes of Health* (NIH) — Національний інститут охорони здоров'я (НІОЗ) — головна агенція уряду США, відповідальна за біомедичні дослідження та дослідження в галузі охорони здоров'я.

після кількох шотів лимонних крапель¹ по черзі зображаємо Тревора, нашого бридкого шефа середнього віку, з його проханнями в нього не закохуватися. (Зазвичай чоловіки-науковці схильні до самообману — крім, звісно, П'єра Кюрі. П'єр ніколи такого не зробив би.)

- Я перефарбовую своє рожеве волосся на фіолетове. (Змушена робити це вдома, бо салони краси молодшим науковцям не по грошах; як наслідок, моя душова кабінка скидається на плід гріха апарата для солодкої вати й скотобійні для єдинорогів, але після того випадку з єнотом (про який, повірте на слово, ви не захочете почути) гарантійний внесок орендодавцеві мені все одно ніхто не поверне.)
- Я веду себе до магазину *Victoria's Secret* і купляю набір чарівної зеленої білизни, не дозволяючи відчуттю провини за марнотратство поглинути мене (востаннє я роздягалася перед кимось багато років тому і, якщо все піде за планом, не роздягатимуся ще багато, багато років).
- Починаю з того, що завантажую програму «З дивана на марафон» і прямую на свою першу пробіжку. (А потім шкутильгаю додому, лаючись через свої непомірні амбіції, і без жодного вагання зменшую їх до програми «З дивана на 5-кілометрову пробіжку». Повірити не можу, що є люди, які займаються спортом *щодня*.)
- Я готую ласощі для Фіннеаса — старенького кота мого старенького сусіда: нерідко цей кіт навідується до мене на другу вечерю. (І на знак вдячності навіть пошматував мою улюблену пару конверсів. Докторка Кюрі, у своїй безмежній мудрості, віддавала перевагу собакам.)

Коротко кажучи, все ідеально. Навіть понеділок не погіршує мені настрій. Перспектива праці над «Миготінням»

¹ Лимонна крапля — коктейль на основі горілки з лимонним, кисло-солодким смаком.

усю мою незмінну рутину — експерименти, лабораторні зустрічі, «Лін кузін»¹ на обід і безперервне хиляння напою «Лякро», поки триває опрацювання даних — перетворює на щось нове і захопливе.

Буду відверта: від хвилювання я не знаходила собі місця. Зважаючи на те, що за останні пів року відхилили чотири мої заявки на грант, я була впевнена, що моя кар'єра стає на паузу або взагалі завершується. У мене пітніли долоні й калатало серце щоразу, як Тревор викликав мене до себе в кабінет: здавалося, зараз почую, що мій річний контракт не буде продовжений. Останні кілька років після здобуття докторського ступеня якось не втішали.

Але тепер із цим покінчено. Контракт з NASA — це чудова можливість для кар'єрного зростання. Врешті-решт, я пройшла жорсткий добір, де моїми конкурентами були такі «золоті хлопчики», як Джош Мартін, Генк Малік і навіть Ян Вандерберг, той жахливий парубок, який перетворив глузування з моїх досліджень на олімпійський вид спорту. І ось вона я, після багатьох невдач і майже двох десятиліть палкого захоплення мозком: провідний нейробіолог «Миготіння». Я розроблятиму спорядження для *астронавтів*, спорядження, яким вони користуватимуться в *космосі*. Це звільнить мене зі спітнілих, сексистських лап Тревора. І забезпечить довгостроковим контрактом, особистою лабораторією і власним напрямком досліджень. Це поворотний момент мого професійного — і, на правду, єдиного, через брак особистого, — життя.

Кілька днів мене переповнює азарт. Захват. Азартний захват.

Потім о 16:33 в понеділок на мою електронну пошту надходить лист від NASA. Я читаю прізвище людини, що

¹ *Lean Cuisine* — торгова марка заморожених обідів.

разом зі мною керуватиме «Миготінням», і раптово весь мій ентузіазм зникає.

— Пам'ятаєш Леві Варда?

— *Brennt da etwas...* що? — Телефонем голос у Марайке низький і сонний, через поганий зв'язок і велику відстань її майже не чути. — Бі? Це ти? Котра година?

— У Меріленді зараз п'ятнадцять хвилин на дев'яту... — Я швидко обчислюю різницю в часі. Кілька тижнів тому Райке була в Таджикистані, але тепер вона... ймовірно, у Португалії? — У тебе друга година ночі.

Райке бурчить, зітхає і стогне, відтворюючи повний набір звуків, знайомих мені завдяки проживанню з нею в одній кімнаті впродовж перших двадцяти років нашого життя. Я повертаюся на диван і чекаю, коли нарешті вона спитає:

— Хто вмер?

— Ніхто не вмер. Тобто *хтось* точно вмер, але ми з ним незнайомі. Ти правда спиш? Ти захворіла? Мені вилітати? — Я справді стурбована тим, що моя сестра зараз вдома, а не плаває голяка в Середземному морі, не розважається в клубі чи з ковеном чаклунів десь у лісах Піренейського півострова. Спати вночі для неї якось не характерно.

— Та ні. Я знову без грошей. — Вона позіхає. — І, щоб мені вистачило на подорож до Норвегії, я цілий день займалася репетиторством із заможними, розбещеними португальськими хлопчиками.

Я знаю Райке достатньо, щоб на запитання «Чому саме Норвегія?» не отримати відповідь на кшталт «А чому ні?». Натомість я кажу:

— Тобі грошей вислати? — У мене їх теж небагато, особливо після святкування (як виявилось, передчасного), але кілька доларів, якщо буду обережна з власними